

Jan Tabak – Bussum

Louis Bracco Gartner (sigmann@wanadoo.nl)

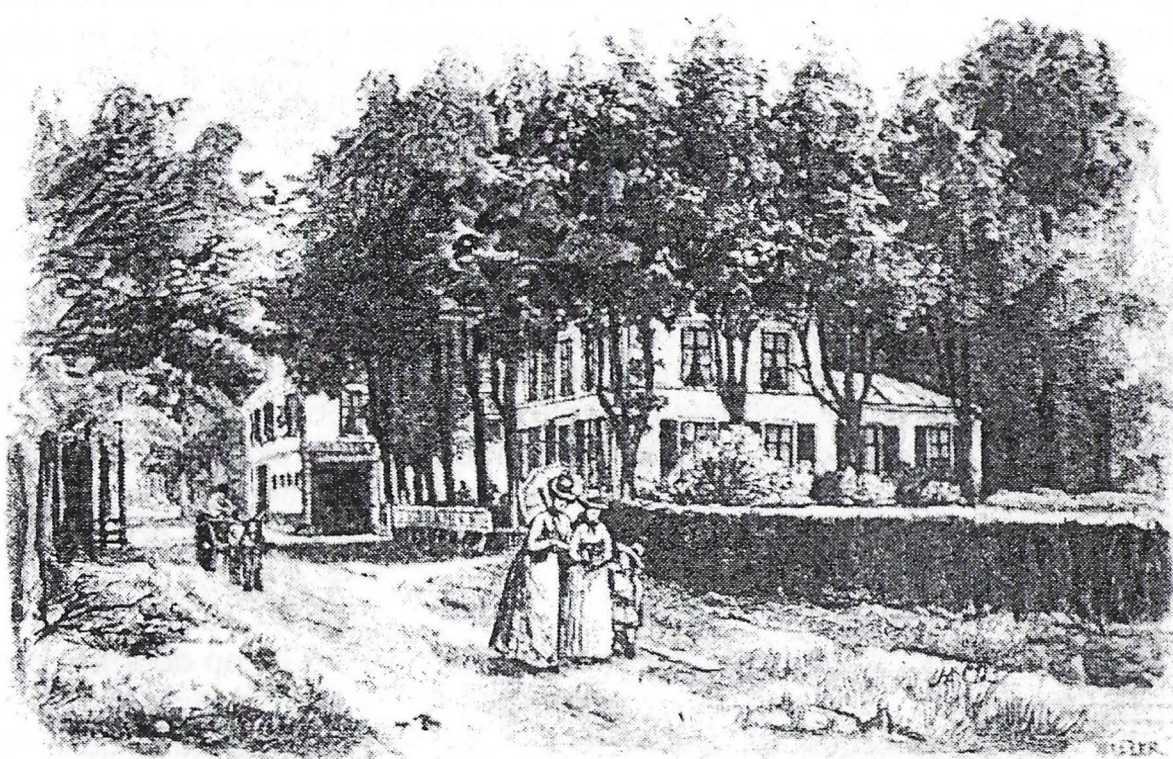
Wie op Marktplaats kijkt en daar de rubriek “Tabak” aanklikt zal regelmatig de naam van Jan Tabak tegenkomen en wellicht in zijn onschuld daarop verder klikken en er achter komen dat dit niet met onze hobby, het verzamelen van aan tabak gerelateerde voorwerpen, te maken heeft. Niets is echter minder waar.

In het kerstnummer (1975) van de Tabaksplant, het maandblad voor de sigaren- sigaretten- en tabakshandel en tabaksindustrie, kwam ik een artikel tegen van de volprezen heer Brongers, conservator van het Nijmeijer Nederlands Tabacologisch Museum, waar ik, en andere onder ons, alleen maar goede herinneringen aan hebben. Toen hij werkte bij het Ministerie van Landbouw kwam hij met de tabak in aanraking en dat heeft hem niet meer los gelaten. Bij geen ander was in die tijd de kennis over tabak zo veelzijdig ontwikkelend als bij hem getuige zijn vele boeken en andere publicaties.

Constantijn Huygens, schrijft in zijn dagboek dat hij in 1692, op doorreis van Amsterdam naar Het Loo, een middagmaal heeft genuttigd bij Jan Toebaxman bij Naarden en dat deze herberg omtrent vier jaar geleden gebouwd is, dus omstreeks 1688. Wanneer men de Naardense doop-, trouw- en begrafenisregisters open slaat, dan treft men een Jan, Piet en Jacob Toeback of Toebackman aan. Niet ongebruikelijk voor die tijd werd het beroep gebruikt en ging dienst doen als achternaam. In de omgeving van Naarden werd zowel in de 17de als 18de eeuw tabak verbouwd en zijn in die omgeving kenmerkende tabaksschuren gevonden. Tabak is nog steeds een gevoelig product en kan naar gelang de weersomstandigheden goede maar ook slecht oogsten opleveren, zeker in die tijd. Om de slechte jaren op te vangen nam men er dikwijls een nevenbedrijf bij om de risico's af te dekken. Zo zal het ook bij Jan Tabak zijn gegaan en is hij tevens een herberg begonnen. Het plaatje wordt helemaal compleet wanneer blijkt dat Jan Tabak voordat hij in 1687 toestemming kreeg tot het bouwen van een herberg, *“ten dienste van de Passagiers buyten ten steeds gemeente een bequaem gelegenthyd te timmeren”*, al een drankwinkel had.

Op 17 mei 1687 kwam de vroedschap van Naarden bijeen in vergadering en werd door de secretaris het volgende genotuleerd; *“sekere requeste gepresenteert bij Jan Toebaxman ten ende hem moght werden geaccordeert en toegestaen ten dienste van de Passagiers buyten den*

steeds gemeente een bequam gelegenthyd te timmeren, waarop gedelibereert zynde in het voornoemde versoeck de voorm. Jan Jacobsz. geaccordeert en toegestaen mits betalende stadts impost”.

Romantiek rond de oude herberg - "JAN TABAK" - in Bussum

Jan Tabak was weliswaar de schrijfkunst niet meester maar moet een ondernemend zakenman geweest zijn. Snel achter elkaar overleed zijn zoon (1693) en in oktober 1695 werd zijn vrouw in de kerk van Naarden begraven. Toen hijzelf op 9 oktober 1701 overleed bleek dat hij het voor die tijd niet echt slecht gedaan had. Volgens de boedelscheiding liet hij f1769.12 na. Jan Tabak (de Jonge) zette de zaak voort vond de inkomsten blijkbaar toch niet voldoende want naast uitbater van de herberg werd hij soldaat in het leger van de Grave van Nassau binnen 's-Hertogenbosch.

Binnen de herberg werd er gekegeld (laat ik dat toevallig nou ook doen) en de toen zeer populaire kolfspport werd eveneens bedreven. Schilders en tekenaars hebben trouwens kegelende heren en kolvers meerdere malen op het doek of papier vastgelegd. Toen was het beoefenen van deze sporten nog te combineren met het roken van een gouwenaar .

In 1765 werd *“het Huys genaamt Sandbergen, synde de van ouds vermaarde herberg Jan Tabak.* verkocht voor fl 5075,- Nadat verschillende personen eigenaar waren geweest kwam er in december 1813 een abrupt einde aan de uitspanning. Tijdens de strijd om Naarden werden vele buitenplaatsen en ook de oude herberg van Jan Tabak met de grond gelijk gemaakt.

Pas in 1826 verrees er een nieuwe herberg, die nu nog steeds bekend staat onder de naam van Jan Tabak, gesticht door de toen plaatselijk bekende majoor De Seyff.

Hij koos een mooie locatie grenzend aan het fraaie landgoed “Oud Bussum” en zette de traditie voort door een veilig toevluchtsoord te zijn voor de reizende man, wat nu nog steeds het geval is.